

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton. Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre ..2 frt	Főszerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST VI., Éresek-utca 2. szám.
Felelős szerkesztő: ZELLIGER VILMOS.	Főmunkatársak: Cenner Lajos és Gyórfy Lajos.	

TARTALOM: A tanítók jövedelmének újabb összeírása. Bertalan Vincze. — A katolikus tanító-egyesületek országos szervezéséről. Palkovich Viktor. (Folytatás). — Egyleti élet. — Tárcza: Két harcos. Cenner Lajos. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Rövid hírek. — Hirdetések.

A tanítók jövedelmének újabb összeírása.

A »Néptanítók Lapja« a tanítói jövedelmek újabb kipuhatólását elrendelő magas miniszteri utasításhoz »Tájékoztató adatok« czímen egy cikket közölt, melyet nem hagyhatok észrevétlenül.

»Elég sajnós — ugymond — már magában az, hogy rövid három év alatt a közigazgatási közegek nagy (!) megterhelhetésével járó ezen harmadik jövedelmi bevallást egyáltalán el kellett rendelni.«

Nagyon tévedni tetszik!

Nem az a sajnós és hozzá teszem, baj, hanem az, hogy az a kétszer kettővel foglalkozó s a tanítói nyugdíj revideáló törvényjavaslatot készítő bizottság annak idején nem vetett számot: 1. azon körülményekkel, a melyek a régi díjleveleket annak eshetőséges bejötté után (ami meg is történt) a javadalmazást felölelő számadatok által hatályon kívül helyezik; 2. nem azzal, hogy a tanítóknál, — különösen a hitvallásos iskolában működőknél, a nyugdíj-igénynek javadalmazási fokok szerint való beosztásával oly elégtelenséget szül, mely míg egyrészt zavarba hozza a tanítókat, másrészt zavarba hozza az iskolafentartókat a tanítóval s eminenter az állammal szemben.

Őszintén el merem mondani — habár a javulást kétségen kívül elismerem — a tanítókat annyira érdeklő két törvény hozatala minden logikai megfontolás nélkül történt.

Boldogult Eötvösünk nem a nyugdíjjal kezdte a néptanítókra messze kiható munkáját, hanem a fizetés rendezésével, mikor törvényileg kimondotta, hogy a tanító fizetése minimum 300 frt. E bazisra fektette mintegy annak kiegészítésül Trefort a nyugdíjtörvény alkotását; mindkettő ész- és okszerű.

Már most, ha idő s egyéb körülmények, és vegyük hozzá, az elismerésből eredt jó szándék, — azt kívánták, hogy a tanítók anyagi helyzetén így is úgy is segítve legyen, mi természetesebb, első sorban a fizetést kellett volna rendezni s csak a rendezés befejezte után, mint ennek természetes fo-

lyományát, a nyugdíjt revisió alá vetni. S mert nem így történt, ez az oka, hogy immár harmadszor kell a tanítói jövedelmeket illetőleg az újabb kipuhatólást eszközölni.

És ezen esetben is jelezni kellett volna a kipuhatólást eszközölő rendeletnek célját, mikor is az iskolafentartók, tudván mi célból és mihez alkalmazkodjanak, a mai időknek és körülményeknek megfelelőleg állították volna ki a díjleveleket, illetve állapították volna meg a tanítói és kántori javadalmazást. S midőn így minden tudva lett volna, a tényleges állapotok összevetésével kellett volna, a tanítói javadalmazásokat rendezni s csak azután a nyugdíjtörvényt a bevallott számadatok alapján revisió alá vetni.

Csak hogy a revisiót sem úgy vinni keresztül, mint az tényleg megtörtént, mert valamint a két törvény folyamánban nem volt észszerűség, úgy ebben sincs, mert — az nem igazságos és méltányos, amilyenek pedig egy törvénynek a törvény fogalmának fensége szerint kell lennie. Miért? No valljuk meg őszintén, ott hol egyenlő munkakörletre teljesen egyenlő képesítési jog van; hol a képesítőnek intenzívebb ereje, a szolgálati évek száma, kiválóbb érdemek csak nagy ritkán, tehát úgy mondjam elvéve jutalmaztatnak, de fizetési fokozatot nem nyújtanak; s a mely körletben fokozat egyáltalán nincs (elvégre a főtanítói s igazgatói czim külön képesítést nem kíván), valjon nem satyra-e a nyugdíj-igényt a javadalmazás nagyságához mérni? S nem még nagyobb satyra-e akkor, midőn a tényleges állapotok elég híven tanúsítják, hogy 1. az osztatlan népiskolai tanító 2—6 ember munkáját végzi el; 2. mennyi tanító van az országban, ki jó javadalmazás mellett kevesebb teendővel van felruházva, mint az a szegény 300 frton nyomorgó, jóllehet képesítője intenzívebb erejű; s ezekből kifolyólag: 3. hogy míg az egyik tanító özvegye 150 frtos igényű, a másik ellenben nem tudom mi okból (tán csak nem azért, hogy a jobb módot jól javadalmazott férje oldalán megszokta?) 300 frtos. Erre mi a felelet? Bizony nemcsak satyra, hanem keserű való s

kegyetlen igazságtalanság! Lám, az az egyik oka annak, hogy a tanítói jövedelmeket immár harmadszor kell kipuhatolni. Mert a fentebb elmondottak valók s azok különösen reánk a zömöt képező 300 frt tanítókra állanak, kik pedig, s ezt büszkén valljuk, egy jottával sem vagyunk alantabb fokon állók, ha egyszersmind kántorok vagyunk is, mint azok, kik nagyobb javadalmazásban részesülnek — s azért mi mindent, ami tőlünk függ s ami megengedhető, elkövetünk arra nézve, hogy nagyobb nyugdíjigényre telessünk szert. A mellőzéssel szemben ez önvédelmi harczunk.

Még egyet!

Nem én vagyok egyedül, ki contrastnak találta azt, hogy míg a tanítók fizetésébe a kántori javadalmak is felvették; a nyugdíjalap kikerítésére vagy egyáltalán nem, vagy csak részben vétetnek fel. Tehát míg az előbbinél tisztán csak tanító vagyok, az utóbbinál már kántor is egyuttal. Szeretném tudni miért? De egyuttal azt is, hogy mi tanítók, kik egyuttal kántorok is vagyunk, a kárnél a kántori javadalmazás a fizetés rendezésében a tanítói fizetés kiegészítésül szolgál: miért nem tudatik be a nyugdíj-igényre is, holott az izraelita tanítóknak kevés kivétellel 5—6—7 száz frt javadalmazásából a kántori teendőkért nem vonnak le semmit?

Nem kenyér-irigység vezette tollamat, mert mint hivatásával tisztában álló néptanító, népnevelő, azt ha ismernem igen is, de éreznem semmi körülmények között sem szabad, hanem kartársaim érdekében, a tanítói pálya magasztosságában gyökeredző és az igazságot kifejtő önzetlen szeretet, mely mulaszthatlanná tette akkor is felszólamlani

érdeükben, midőn a »Tájékoztató adatok« jelentek meg, nem törődve bárki tollából is, de mindenben igazságot szolgáltatva nekem arra nézve, miket fenntebb elmondottam.

Báresak halvány fénye volna azon közelgő, általam remélt jövőnek, amelyben a magam és társaim által ajánlott alapon mi mindnyájan mint egy hazának gyermekei, mint egy képesítővel rendelkező egyenrangúak, mint egy munkakörlettel bírók, ne a fizetés nagysága — a fizetés ezen szerencse-kosara szerint, — hanem a szolgálati évek számának arányához mértén élveznők a fizetést a jelenben, a nyugdíjat az aggságban s s ha letelt életünk, árvaik, özvegyeink a segílyt: **egylenlően!** Bertalan Vincze.

A katolikus tanító-egyesületek országos szervezéséről.

A választmány.

A kerületi közgyűlések kellő előkészítése a választmány hivatása.

Tagjai az egyesület elnökének vezetése alatt az egész tisztikar és néhány választott tag.

Üléseit január elején és május 2-ik felében tartja, mindig az egyesület székhelyén.

Január elején megvizsgálja a mult évi számadásokat, összeállítja a jövő évi költségvetést. Megvizsgálja a pénztárt és a hátralékosok tartozásai ügyében megkeresi az illetékes iskolaszéki elnökséget és fölkéri azt, hogy a tartozást az adósnak fizetéséből a postaköltséggel vonja le és küldje be.

Azután megállapítja a jövő gyűlés napirendjét, megválasztja az előadókat, kijeleli és rendelkezésre bocsátja a feldolgozandó anyagot.

TÁRCZA.

Két harczos.

Buzogó Vincze évek óta lelkes munkatársa az »Embernevelő«-nek. Alig van száma ennek a »kath. nevelés-oktatásügyi lapnak,« melyben Buzogó Vinczétől ne volna valami; ha más nem, hát legalább egy »levél a szerkesztőhöz.«

Aki pedig azt hiszi, hogy most egy csufondáros ironizálás következik az íróskodó vidéki tanító ellen, az nagyon meg fog csalatkozni. Mert Buzogó Vincze vidéki, még pedig »legvidékibb« tanító, amennyiben egy eldugott falveskában háromszáz forintot alul néptanítóskodik. Ez azonban épen nem zárja ki, hogy egyik legbuzgóbb harczosa legyen a kath. nevelésügynek és hétről-hétre okosnál-okosabb cikkekkkel ne lépjen sorompóba ideáljaiért. Ha az ember az ő magvas cikkeit olvasta, nem tudja, mit bámuljon inkább, a minden sorából kisugárzó lángoló lelkesedést a kath. ügyért és a népnevelés eszményeiért, vagy azt, hogy honnan veszi ez a szegény ember azt a sok tudást és józan ítéletet és az íráshoz szükséges papírost, valamint a postabélyegre valót.

Mint az Embernevelő befentes embere, megtudtam, hogy ez a Buzogó Vincze, aki a mi nagyszámu és jeles cikkeinket írja, egy oly nyomorult helyen van és olyan körülmények között él, hogy az is csodálatos volna, ha egy magányos ember onnan meg nem szöknék. Pedig Buzogó Vinczének felesége és öt apró gyermeke van. Lakása két kis földes szobából, meg egy konyhácskából áll, egy kis kerttel. Tanítói javadalmazása a kis kert jövedelmével és a terményekkel együtt alig üti meg a háromszáz forintot. Gyermekei persze meztláb járnak, felesége sem hord selyemruhát. Ő maga pedig fölösleges idejében — ha ugyan van neki fölösleges ideje — maga műveli a kertet, kapál, olt, gyomlál, hogy három harapással többet zsaroljon ki a szűkmarkú földből.

És ez az ember az ő nagy szegénységében olyan lelkesedő, olyan tüzes, olyan fellengően rajong hivatásáért, hogy aki olvassa cikkeit és tudja, hogy milyen körülmények között él, aki azokat írja, kénytelen kalapot emelni előtte. Szinte természetesen találom, ha azt hiszik, hogy Buzogó Vincze egyébről sem ír, mint a tanítók sanyarú helyzetéről, az égetően szükséges fizetésjavításról, a nyugdíj emeléséről, a személyi és kor

Május 2-ik felében szintén rendes ülést tart. — Megvizsgálja a könyvtárt, pénztárt; a még most is hátrálékos tagok névjegyzékét, hogy a hátrálékos összegeket postai megbízás útján bekövetelje. Ha ez sem vezetne eredményre, a hátrálékosok, mint kötelességmulasztók nevei a gyűlésen felolvastatnak.

Rövid jelentést tétet magának az előadók által, mit fognak a gyűlés elé terjeszteni. A netán fölmerült akadályokat elhárítja s mindent elkövet, hogy a gyűlés minél jobban sikerüljön és minél tanulságosabb legyen. — Kitűzi a gyűlés napját, végleg megállapítja a napirendet, szétküldi a meghívókat minden tagnak nevére, a tárgysorozatot pedig minden iskolaigazgatásának egy példányban az igazgatósága alatt álló tagokkal való közlés végett.

Tájékozza magát a bejelentett indítványok és felolvasások iránt; s megállapodik abban is, mit fog az indítványokra vonatkozólag a gyűlésnek elfogadásra ajánlani s kit biz meg ennek előterjesztésével?

Az előadók vagy élőszóval teszik előterjesztéseiket, s ez ajánlatosabb, vagy pedig felolvassák; mindkét esetben azonban kéziratukat a közgyűlés után az irattárnak elhelyezés és anyaggyűjtés céljából átengedik.

Jegyzőkönyv.

A gyűlések megtartásáról, az előfordult tárgyak, előadások, indítványok és határozatokról csak a lényegét magában foglaló rövid és érthető jegyzőkönyv vezetetik.

A közgyűlési jegyzőkönyvnek a gyűléstől számított 15 nap alatt késznek és az elnök, jegyző s kiküldött két tag által hitelesítve kell lenni s július 15-ig az elnökség által az egyházmegyei Főhatósághoz, az esetleges fellebbezésekkel, s a végleg

megállapított tárgysorozat, — mely szerint a gyűlés lefolyt, — valamint a mult évi számadás és jövő évi költségvetés egy példányával fölterjesztendő. Ha augusztus 15-ig az egyházi Főhatóságtól válasz nem érkezik, a jegyzőkönyv jóváhagyottnak tekintendő s a határozatok végrehajtandók.

Könyvtár.

A könyvtár célját abban látnám, hogy annak számára lehetőleg minden hazai tanügyi lap járjon; minden ujjonnan megjelent tankönyv megszerzettessék; s tehetség szerint a nevezetesebb jó szellemű tanítás és neveléstani munkák.

A könyvtáros kötelessége lehetne a lapokat, ha a pénztár ereje nem engedi, jötevők útján megrendelni vagy kieszközölni, hogy jötevők az általok járatott tanügyi lapot, átolvasás után a könyvtárnak ajándékozzák. Az apró népiskolai tankönyveket a kiadók ismertetés, esetleg behozás végett szívesen megküldik a jelentkező egyleteknek.

A könyvtáros utána néz, hogy a legújabb taneszkerek, ha az egyesület anyagi ereje megengedi, megvétsenek, vagy valamely iskolától vagy kiadótól, legalább a gyűlés idejére, kölcsön megszerzessenek s bemutatathatók legyenek, hogy így minden tanító tájékozva legyen a legújabb vívmányok felől, s azokról magának nézetet alkothasson.

Az egyházmegyei gyűlés.

Ennek ügyköre azon mértékben tágulna, amennyivel több ügy és megoldandó kérdés utaltatnék hozzá akár a főpásztor, akár a kerületi gyűlések vagy egyes tagok önálló, az egyházmegyei tanfelügyelőnél kellő időben bejelentett indítványai által.

Különös gond volna fordítandó oly tételek fejtegetésére, melyek alkalmasak a kath. öntudat és összetartás érzetének fölbresztése, emelése- és a

pótlékok kérdéséről és más hasonló témákról. Ki vehetné ezt rossz néven attól, aki öt gyermekes családdal él háromszáz forintból?

Pedig nem így van a dolog. Bármilyen bámulatos is, az Embernevelő cikkei legtöbbszörre a tanítói hivatás magasztosságáról és arról szólanak, hogy nem a földi javakra kell törekedni a kath. tanítónak, hanem első sorban azon kell lenni, hogy betöltse nagy feladatát, szolgáljon általa Istennek és a hazának. Buzogó Vincze cikkei mindig a megelégedést prédikálják, intenek, lelkesítenek, korholnak, buzdítanak a kath. nevelésügy érdekében, mely mindig elsőrangú legyen s a tanító anyagi javadalmazása másodrangú; és ha talán valaki nem is élhetne fényes körülmények között — így ír ő — nem szabad a lelkesedésnek és buzgóságnak csökkennie, mert aki az anyagi javadalmazást tartja első sorban szem előtt, az nem tanító, hanem bérencz.

Az Embernevelő, mint a lapok szoktak egymás között, esereviszonyban áll az »Oktatásügyi Szemlével.« Ennek a liberális és papfaló paedagogiai havi ujságnak is van egy folytán cikkező munkatársa Kopasz György, aki hónapról hónapra rettenetes színekkel festi a szegény tanítók nyo-

muságát, a hazáért éhező apostolok küzdelmeit az étellel, az elemésztő nehéz munkában görnyedő nemzeti mártírok megdöbbenő helyzetét s öles cikkekben követeli eme vérlázító igaztalanság mielőbbi megszüntetését. Mindenesetre kedves hang sok liberális tanító előtt és a harezra, a fizetés emelésért való harezra riadót fuvó Szemlének — növeli az előfizetőit. A tábor ilyen vezérkari főnök mellett, hogy Kopasz György kedvencz hasonlatával éljünk, résen kell, hogy álljon s a mellőzött, elhanyagolt, rosszul fizetett tanítóságnak ki kell küzdenie és nem szabad nyugodnia addig, míg ki nem küzdötte a tisztességes fizetést, ami legalább hatszáz forint legyen. A papok zsebre rakják az államot illető egyházi vagyon dús jövedelmeit s a szegény tanítók fáznak és éheznek, öreg napjaikra koldulhatnak — égbekiáltó szörnyűség! Ilyen fajta tónusban cikkezik hónapról hónapra Kopasz György az »Oktatásügyi Szemlében.«

Az Embernevelő a kapott ujságok néhányát el szokta küldeni derék munkatársának, aki — bár többször megajánlotta a szerkesztőség — egyéb honorariumot nem fogad el, mivel véleménye szerint az is bérenczmunka volna, fizetett cikkekben lelke-

hivatás megkedveltetésére. A ker. gyűlések volnának hivatva az anyagot összegyűjteni, a nagygyűlések pedig példát nyújtani, mint kell a tanügyi kérdéseket vallásos, kath. és magasabb emelkedett nézőpontból felfogni és tárgyalni.

Az előadások tartására legalább fele részben, ha lehet nagyobb részben világi tanférfiak volnának felkérendőek. — A gyűlések jegyzőkönyve s lehetőleg a tartott előadások és értekezések is kinyomatnának és amennyiben a nyomtatás költségeit a rendelkezésre álló összegek ki nem futnák, oly csekély ár szabhatnék ki, mennyi a kiadási hiányt fődözné és ez áron minden egyesület annyi példányt tartoznék megvenni, ahány iskola van a kerületben, hogy így minden tanító olvashassa; az egyes tagoknak azonfelül szabadságára hagyatván a jelzett csekély áron azt maguknak külön is megszerezhetni.

A megyegyűlések jogában állana fontosabb kérdéseket és tárgyakat az országos gyűlés elé vinni.

[A tapintatos rendezés élvezetessé és örök emléküvé tehetné az egyházmegyei tanítóságnak ez összefüggéseket. Mily fölemelő érzéseket ébresztene a szegény elhagyatott falusi tanító szívében, ha száz meg száz társával együtt énekelhetné a székes-főegyházban, ha egyebet nem : a Veni Sanctet! Mennyi tisztelet és ragaszkodás töltene el keblét, ha látná magát a főpásztort fényes kíséretével, káptalana nagy részével, a székhelyen levő tudományos intézetek vezetőitől, egyházi és világi testületek s egyéb tanügybarátoktól mint vendégektől körülveve megjelenni, hogy velök, mint fiaival együtt tanácskozzék, őket küzdelmes pályájokon atyai szeretettel vigasztalja, kitartásra buzdítsa s végül áldásával bocsássa vissza szegény tűzhelyükhöz.

Nem úgy tekintene akkor a kath. tanító a felekezetlenek gyűléseire, mint valami magasabb intézményre, mely neki elérhetlen és nem kívánkoznék soraik közé, sőt ellenkezőleg edződnek benne a kath. közérzület s nemes tevékenységre és versenyre buzdulna.]

A megyei gyűlések előkészítése és rendezése az egyházmegyei tanfelügyelő tiszte volna. Az előkészítésben segélyre lehetnének a ker. tanfelügyelők, mint egyházmegyei iskolatanács. Ezek hivatalból foglalkoznak a tanügygyel, tudják, mely kérdések vitatása volna legsürgősebb és leghasznosabb; ismerik az egyes erőket, kiket esetleg előadókul ajánlhatnának, a könyvtárakban összegyűjtött kéziratokban rendelkezésekre áll az évek során fölhalmozott anyag, melynek sikerültebbjeit, vagy a közérdekeket ez alkalomra a középpont, vagy a megválasztott előadó rendelkezésére bocsáthatnák.

Az egyházmegyei iskolatanács összehivatnék, ha egyébkor nem, (ámbar tán többször sem ártana, ha nem is azért, mivel az egyházmegyei kormány rászorulna a tanácsokra, hanem a vidéki tanfelügyelőknek is jól esnék az irányítás, csakis úgy képzelhető egyöntetű haladás) legalább 5 évben egyszer a megyei nagygyűlést megelőző husvét után. Megállapítaná az egyházmegyei tanfelügyelő elnöklété alatt a megyei gyűlés napirendjét; elkészítené annak költségvetését; kitűzné a főpásztor belegyezésével a gyűlés napját; szétküldené minden egyesület számára a meghívót és tárgysorozatot, oly időben, hogy az a május második felében tartandó választmányi gyűléseken tárgyalható s a választás a kerületi gyűlések napirendjére tűzhető legyen.

A rendezésben pedig segítené az egyházmegyei tanfelügyelőt a mellé rendelt középponti iroda,

sedni a szent ügyért. Buzogó Vincze elolvasta Kopasz Györgynek néhány nagyhangú cikkét, az Embernevelő utján polemiába keveredett vele, melyben tisztelve bár az ellentétes meggyőződést, újabb és újabb argumentumokkal bizonyította a maga álláspontját.

Egyszer aztán a kerületi tanítói gyűlés — az esperes jóvoltából — felküldötte Buzogó Vinczét a fővárosba, hogy a kerületet egy országos tanítógyűlésen képviselje. Jobbat nála úgy sem küldhettek volna. Ez alkalommal a lelkes férfiú azonkívül, hogy kedvelt lapjánál, az Embernevelőnél látogatást tett, fölkereste elvi ellenfelét, Kopasz Györgyöt is, aki fővárosi tanító.

Följutván az első emeletre, miután a házat megtalálta, a villanyos csengetyű szavára kinyitotta a cseléd a szárnyas ajtót, mely tágas, előkelő izlésű előszobába vezetett. A cseléd nem sokat tarthatott a kopottos látogatóról, mert egész szárazon kérdezte.

— Mit akar?

— Kopasz György urat keresem, felelte nagy alázatosan.

— Kis vártatva megnyílt a lakás egyik ajtaja

s egy mérges, bozontos fej, irótollal a füle mellett bujt ki rajta.

— Mit akar?

— Buzogó Vincze, tanító vagyok.

— Ah — ah — pardon. Ugy-e az Embernevelő munkatársa? kérdezte nem minden gúny nélkül. Tessék beljebb kerülni.

Pompásan berendezett kis dolgozószobába mentek, hol a cziprán felszerelt íróasztal mindenféle csecsebecsékkel ékeskedett, a lépések zaját puha szőnyeg fogta el, az asztal előtt kényelmes nádzsölle, mellette hintaszék kínálkozott.

Később a szobába mentek át, mely diszes berendezésével szinte zavarba hozta szegény Vinczét. Kopasz boldogan dicsekedett, hogy ő az ipariskolával és a különórákkal többre megy kétezer forintnál.

Nem tudom, mit gondolhatott erre a szegény falusi tanító, de a látogatás nagyon rövid volt. . . .

Kopasz György azóta is jajgat a czipra íróasztal mellett a tanítók nyomoráról, Buzogó Vincze pedig a falujában tovább is irogatja a meglegedést hirdető cikkeket a földes szobában, fagygyertya mellett.

Cenner Lajos.

melynek azon szép hivatása is lehetne, hogy a székhelyre bármikor betekintő tanítót útbaigazítsa, kalauzolja, jó szóval fogadja, neki a minta-intézeteket, a város nevezetességeit megmutassa, vagy legalább vezetőt rendeljen melléje. Nagyon előmozdítanak ily intézkedések a testvéri összetartozás érzetét és lelkesítenék a magára hagyott tanítót hivatása ezer nehézsége és akadályai között.

Az országos kath. tanító-gyűlés.

Az országos gyűlések az ország szívében még nagyobb eredménnyel és hatással volnának rendezhetők.

Itt ismét tágabb látókör nyílnék meg a tagok előtt. Tárgyalná a püspöki kartól, vagy a megyegyűlésektől hozzá utalt tárgyakat, eszméket pendítne meg, irányt mutatna stb. Kath. nézőpontból volna megvilágítható tanügyi törvényhozásunk. Elveink, igazaink, óhajaink, követeléseink az egész világnak tudomására jutnának s esetleg azok érdekében a törvényhozás és kormány egyenesen is megkereshető.

Ismertethetők lennének a külföldi kath. nevelésügyi mozgalmak, vívmányok és eredmények. A neveléstudomány országos tekintélyei kérethetnének fel előadások tartására, kik párhuzamot tudnának vonni a külföldi kath. nevelés és a mi állapotaink között. Elérendő eszményképeket tudnának elénkbe állítani s felkelteni és ápolni a haladás legnemesebb vágyát.

Ezeket előkészíteni és rendezni, a püspöki kar megbízottjának vezetése alatt, az összes egyházmegyei tanfelügyelők, mint országos kath. iskolatanács, és az országos középponti kath. tanügyi iroda hivatása lenne.

Az országos iskolatanács elnökségétől küldetnének szét a meghívók s a tárgysorozat az egyházmegyei hivatalok útján az ország minden kath. egylete számára, szintén oly időben, hogy az a május második felében tartandó választmányi gyűlésekben szabályszerűen ellátható legyen.

Ily módon előkészített, az egyesületi élet által a parlamentáris modorba kellőképpen bevezetett tanítósággal kölcsönös egyetértéssel rendezett országos gyűlésektől országos eredményeket is várók. Ezek útján a hazai kath. tanító-kar a tanügy állásának oly magas színvonalára emeltetnék, melyen soha nem állott s melyenre egyik hazai tanítókar sem tudna felvergődni. Érdeklődése fölkeltenék, figyelme ébren tartatnék, tudványa kielégítették, lelkesedést meritene és az élet gondjai által talán némiképp meglankasztott hivatásérzete felvillanyoztatnék. Sokan egész életükre irányt vennének, sokan új életre ébrednének a tanügy óriási előnyére. A művelt tanácskozási modorban való jártassága által helyet és befolyást biztosíthatna magának a tanító a nyilvános egyesületi és közéletben, mi által állásának tekintélye fokozódnék, sőt más előnyökben is részesülhetne.

A főpásztorok is megismernék fiaik nézeteit, vágyait és törekvéseit s a fiak is a főpásztorok szándékait és terveit. Tanulságos lenne az ily gyűlés tanfelügyelők, igazgatók, tanítókra egyaránt.

— Néhány év alatt élet, pezsgő élet kelne a kath. tanügy terén, akkor majd beszélhetnénk kath. tanügyről; mert most bizony — hiába állatjuk magunkat, — csekély dicséretes kivételeket, egyes részleges s azért nagyobb erő kifejtére képtelen törekvéseket leszámítva, csak pangásról, tengődésről szólhatunk. Igaz, a felekezetlenek és felekezettek iskolái sincsenek előbbre, de ez nekünk, a Mester tanítványainak, ki kimondotta: engedjétek a kisdedeket hozzám jönni, nem lehet vigasz, de még mentség sem! Annál kevésbbé, mert van ám erő, van lelkesedés is, helylyel-közzel élénk kath. érület is, csupán a szervezet hiányzik. Sokszor elgondolom, Isten csodája, hogy még így is állunk ebben a teljes szervezetenlenség-, hogy ne mondjam fejtelenségben! Igazán nem volna csoda, ha elveszítetők magunk mellől a kath. tanfériak jeles csapatját, mely pedig jól rendezve hatalmas és hasznavehető oszlopa lenne az egyháznak és kath. ügynek; különösen ilyen időben, midőn már minden recseg és ropog körülöttünk!

(Folytatása köv.)

Palkovich Viktor.

Egyleti élet.

A „Rozsnyó-egyházmegyei rk. tanító-egyesület“ XI-ik közgyűlését f. évi aug hó 29—30-án Rozsnyón tartotta meg.

29-én d. u. 5 órakor az egyházmegyei főtanfelügyelő, az elnök és többi tisztviselők, bizottmányi tagok, körelnökök és számos egyes. tag jelenlétében az előkészítő bizottmányi ülés tartatott meg. Megnyitás, jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése után a különféle szakbizottságok választattak meg, melyek működésüket azonnal meg is kezdték s ezzel a bizottmányi ülés véget ért.

30-án reggeli 7 órakor a székes egyházban Veni Sancte s szent mise tartatott.

A közgyűlés 8 óra után kezdetét vette. Jelen volt: *Marsó Géza* kanonok, egyhm. főtanfelügyelő, *Fabián Ferencz* kanonok, rozsnyói plébános, *Szilágy Géza* Rozsnyó város polgármestere, *Timkó Mihály* elnök, id. *Rüber Vincze* tisztb. elnök, *Mrafcsák József* alelnök, *Mácza István* egyesületi főpénztáros, *Csomor Gusztáv* seg. egyes. főpénztáros, *Fedor János* főjegyző, *Timár István* aljegyző, több plébános, körelnökök, 65 egyesületi tag s több vendég.

Marsó Géza egyházm. főtanfelügyelő szépen átgondolt s nagy hatást keltő megnyitó beszédében a gyűlés méltóságától átérzékenyült hangon, a tanítói hivatás magasztosságát s fontosságát emelék ki s az új tanév küszöbén buzgó munkálkodásra buzdítja az egyházmegyei tanítókat, kérvén őket, hogy a nemzeti szellem terjesztői legyenek. A tanítói kar iránt viseltetők rokonszenvét, jóindulatát s pártfogását tettel is bebizonyítandó, az országos rk. segély egyesület alapjának gyarapításához 50 frttal járult. Zajos éljenzéssel fogadtatott s ezzel *Timkó Mihály* elnöknek adja át a szót, aki szép beszéddel nyitja meg a gyűlést. (Legközelebb hozzuk. Szerk.)

1. Olvastatott Pápa Ő Szentségének — 50 éves püspöki jubileuma alkalmából magyarországi rk. tanítók által aláírt üdvözlő felíratra — Dr. Komlóssy Ferenczhez intézett válasza, mely éljenzéssel tudomással vétetett. 2. Fedor János olvasta fel a bizottmány s a körök évi működéséről szóló ki-merítő jelentését érdekes bevezető s zárbeszéd kíséretében, mely jóváhagyó tudomással vétetett. (A bevezető zárbeszédet közölni fogjuk. Szerk.)

3. Mácza István főpénztáros jelentése szerint 1892. évi összes bevétel volt 373 frt 05 kr; hátrálékban van 732 frt 59 kr, az egyesület összes vagyona a hátrálékkal 1569 frt 26 kr. 4. A jövő évi költségvetés a lehető minimumra leszállítottván jóváhagyatott. 5. Csomor Gusztáv seg. egyes. főpénztáros jelentéséből kitűnt, hogy e pénztárnál 3—9 évi hátrálék 78 frt 50 kr. Szomorú jelenség ez, midőn önmagunk s családtagjaink érdekében évente 50 krnyi áldozatot sem akarunk hozni.

6. A könyvtáros jelenté, hogy a könyvtár összes kötetlen könyvei bekötöttek. 7. Az egyesületi főpénztárt vizsgáló bizottság jelentése szerint úgy a főpénztáros, mint a körök pénztárosai által be-terjesztett számadások a mellékletekkel rendben találtattak s neki a felmentvény megadatott. E jelentéssel kapcsolatban a bizottság több javaslatot terjeszt elő, melyek el is fogadtattak. 8. A segélyegyleti főpénztárt vizsgáló bizottság jelentése szerint 1892. évi tiszta bevétel volt 108 frt 14 kr; a f. évi 216 frt 50 krnyi tagilletékek s hátrálékokra 48 frt 50 kr. folyt be, maradt hátrálék 168 frt. Dicséretre van felemlítve a fülek-mátravidéki kör buzgalma, amely tavaszi közgyűlésén ezen alapra 7 frt 60 kr gyűjtött. Mindkét évi számadás rendben találtatott s úgy idb. Rúber Vince volt — mint Csomor Gusztáv jelenlegi főpénztárosnak a felmentvény megadatott s a pontos kezelésért jegyzőkönyvi köszönet szavaztatott.

9. Az ügykezelő bizottság jelentése folytán az egyesületi elnöknek ügybuzgó működéséért bizalom, elismerés s jegyzőkönyvi köszönet nyilvánított.

10. »Mi a népiskolai tanítás általános czélja? s ezen czél elérésére tesznek-e szolgálatot a növendékek kezébe adott tankönyvek s ha igen, melyek azon tantárgyak, melyeknél a siker érdekében a növendékeknek tankönyvet kell használniok?» czimű pályamunkára beadott 4 dolgozat megbírlására kiküldött bizottság bírlata olvastatott, amely szerint »Hogy boldoggá tedd halálot, élni tanulj!» jeligés munkának ítéltetett oda a 30 koronából álló pályadíj. A munka szerzője ifj. Machay György. Felolvasása a bő tárgysorozatra való tekintetből mellőztetett, de az évkönyvben kinyomatni elhatározatott.

11. A »Milyen elvek szerint járjanak el a bírló bizottságok bírlataik megejtésénél?» czimű s Tóth Géza által díjazott pályamunkára egy dolgozat lett beadva, mely a bírló bizottság szerint a kellő mértéket meg nem üti. 12. A kitűzött tételek közül: a) »Mi czélja van a nyelvtanításnak s annak tanításánál mire kell a fősúlyt fektetni?»

czimű tételről beadott 21 munkából Fedor Jánosé és Suga Jánosé vált ki s utóbbié fel is olvastatott. b) »Miként hozhatók a rk. egyesületek szervezősszekötésbe?» czimű tételről beérkezett két munka közül Tóth Gézá-é ajánltatott felolvasásra. Szerző dolgozatát a gyűlés élénk figyelme közt olvasta fel s jegyzőkönyvi dicséretben részesítetett, munkája pedig korszerűségénél fogva kinyomattatni s a társ egyesületeknek megküldetni határozatott. (Közölni fogjuk. Szerk.) A kötelező tételek bírló bizottságainak jelentéséből kitűnt, miszerint a felolvasásra ajánlott munkák szerzőiként tisztán a jászói esperesi kerület tanítói szerepelnek, miért is azok ügybuzgósága és serény munkálkodása Mrafcsák József alelnök indítványára jegyzőkönyvileg megdicsértetett. 13. Pályatételek tűzettek ki és pedig: a) »Milyen elvek szerint járjanak el a bírló bizottságok bírlataik megejtésénél?» czimű tétel Tóth Géza által 10 drb korona pályadíj mellett újból kitűzetett. b) A közgyűlés által: »Mit tehet a tanító a csökönös, hanyag és mit a makacs engedetlen gyermek megjavítására? czimű tétel tűzött ki 30 korona pályadíj mellett. Pályázati feltételekül az előző évi fogadtattak el. 14. Kötelező tételekül következők lettek kitűzve: a) »Melyek az ismétlő iskola akadályai, a gyér s hanyag látogatás okai s hogyan lehet azokat elhárítani és megszüntetni?» b) »Mit tehet a tanító a népnevelés azon akadályainak megszüntetésére, melyek a nép önzésében s a tanításról való ferde fogalmában rejlenek?» 15. Két kérvényezőnek 30 frt segély szavaztatott meg.

17. A következő indítványok fogadtattak el: a) A fülek-mátravidéki kör-eknek indítványozására az 1 frt, tagsági díj szavazat többséggel 50 kr-ra szállítottatott le. A szavazásnál kisebbségben maradtak tiltakozást s óvást emeltek ezen indítványnak határozattá való emelése ellen, amennyiben ez az alapszabályokba ütközik s azok megváltoztatását szükségessé tenné. Az alapszabályok XVIII. fejezetének 30. §-a az ily határozatok foganatosítását tiltja s az ilyenek az egyesület védnökének és ez által a m. kir. belügyminiszterium 1875. évi május 2-án 150 §. sz. a. kelt rendelete értelmében, a m. kir. kormányhoz terjesztendők fel. b) A »jászótornai kör» indítványára tek. Géczy Gyula cserháti járás főszolgabírája az egyesület tiszteletbeli tagjává választatott meg. c) Tóth Géza egyes. tag indítványozására Ngos Fábán Ferencz kanonok, rozsnyói plébános úr, egyesületünk volt egyházi elnöke az egyesület dísztagjává lett megválasztva. 18. Koháry János jelenté, hogy az előző napon tartott ismerkedési estélyen az országos rk. tanítói árvaházra 3 frt 77 krt nyűjtött. Ezzel a gyűlés délutáni 1³/₄ órakor elnöki zárszóval véget ért.

Kérem az egyesület t. tagjaihoz. Mindazok, akik a tanítókra kivetett utadó törvénytelen-sége ügyében alapos s kellő felvilágosítással szolgálhatnak, kartársaik iránti jóindulathoz sziveskedjenek a kérvényezés módját s okadatolását e lap hasábjain közölni.

Fedor János,
egyesületi főjegyző.

Irodalom és művészet.

— **Lampel R.** (Wodianer és fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedés kiadásában a következő tankönyvek jelentek meg:

— **„Egyetemes Történelem.”** Felsőbb kereskedelmi iskolák és akadémiák számára. írta Laukó Albert. Ára 90 kr.

— **Számvetési gyakorlókönyveiből** Faludi (Fuchs) János fővárosi néptanító immár a harmadik kiadást bocsátja közzé, melyben minden már a koronaérték szerint van átdolgozva és különös figyelem van fordítva a vidéki városok s más községek iskoláinak szükségletére. E gyakorlókönyvek oly hasznavehetőknak bizonyultak, hogy felesleges azokat újabban is ajánlanunk népiskoláink figyelmébe. A könyvek ára 30, 36 és 40 fillér.

— **Algebrát** írt a polgári iskolák IV. osztálya számára dr. Schmidt Ágoston kegyesrendi tanár, felhasználva a régi Mocnik—Szabóky-féle tankönyvet. Schmidt nevét a szakkörök már sokkal jobban ismerik, tanári és irodalmi érdemeit sokkal általánosabban méltányolják, semhogy külön is fel kellene hívniuk figyelmüket ez új munkájára, mely, valamint eddigi e nembeli művei, igazi gazdagodására szolgál tankönyv-irodalmunknak. Az „Algebrát”-t 50 kr.-ért árulja a kiadó Lampel Róbert Budapesten.

— **Magyarország térképe.** Sikerült térkép, melyen az új megyei beosztás élénk szinkulonségekkkel, folyók, helyek, utvonalak pedig rendkívül tiszta nyomással vannak feltüntetve. Ára 20 kr.

— U. ezen czég kiadásában okt. hóban egy kiválóan ígérkező munka fog megjelenni: **Dömör Géza**nak „**A kisednevelés és módszertan kézikönyve.**” Előre is felhívjuk rá a kiseddovó képezdék és egyáltalán a kisedneveléssel foglalkozók figyelmét. Ára díszes kiállításban 1 frt lesz.

VEGYESEK.

Szokoly István ipolybalogi ktanítót, lapunk jeles és szorgalmas munkatársát f. hó 18-án egyhangulag választották meg tanítónak Alsó-Némédibe. Mi részünkről örömlünknek adunk kifejezést, hogy kedves munkatársunknak régi vágya teljesült, amennyiben közelebb jutván a fővárosához a Népevelőhöz való viszonya szorosabb lett; másrészt szívből óhajtuk, hogy új helyén ismert buzgóságával működve, teljes boldogságban élje további napjait.

Az iskolaszéki választások fővárosszerte f. hó 17-én folytak le, nem valami nagy érdeklődés mellett. A megválasztottak névsorában a polgárság minden foglalkozásneme képviselve van, kivéve a leginkább odaválókat, a tanítót és lelkészt. Egy kivételt azonban konstatálnunk kell s ez az, hogy az Erzsébetvárosi 1. számú iskolaszékbe **Schäffer** Sándor tanítót s lapunk munkatársát mégis beválasztották. Kilencz év óta képviselte az iskolaszékben a VII. kerületi tanítókat; helyébe most Glatz Györgyöt és Kugler Jánost küldték kartársaik az iskolaszékbe képviselőül.

Jubileum és arany lakodalom. Ötven esztendeje működik a rögös tanítópályán **Pataky** György Imely község kántortanítója s éppen ötven esztendeje, hogy boldog házasságban él a derék tanító hitestársával. E hó 14-én érte meg azt a kettős évfordulót, melyet nemcsak ő maga, de Imely község egész lakossága ünnapszámba vett. Az öreg tanító tiszteletére a legszegényebb ember is földiszitette a házat s őszinte üdvözlésével hozzájárult az ovációkhoz, melyekben a

jubilánsnak része volt. Reggel ünnepi istentisztelet volt e napon, melyet fényes segédlettel dr. **Komlóssy** Ferencz főegyházmegyei főtanfelügyelő mutatott be az Úrnak s egyben szép alkalmi beszédet mondott; Majd az iskolahelyiségbe gyülekezett a közönség. hol **Fábián** János érsekujvári plébános-kanonok a kerületi tanítók diszalbumát nyújtotta át a jubilánsnak, **Heckenast** országgy. képviselő pedig az iskolaszék nevében mondott köszönetet. Dr. Komlóssy Ferencz Vaszary hercegprimás részéről nyújtott át elismerő oklevelet az ünnepeltnek. Utóbb ebéd volt, melyen 70-en vettek részt. Számos felkészöntő hangzott el; éltették a hercegprimást, a jubilánst, a főtanfelügyelőt stb. Az ünnepen a családtagok mind együtt voltak még a dédunokák is. A jublans sokáig éljen!

Az „**érsekujvári r. k. népnevelők egyesületének**“ okt. 3-án Vágsellyén közgyűlése lesz, mely az egyesület segélyalapja javára táncczzal, ének és zeneestélylyel van egybekötve és amilyen valóban díszes meghívókat bocsátott ki a rendezőség. — A meghívó szives beküldőjétől egy kis tudositást kérünk a gyűlés lefolyásáról.

Rövid hírek. A hercegprimás a futalságnak Az egyetemi ifjuság szózatára Vaszary Kolos hercegprimás adta meg az első visszhangot: 500 forintot küldött az egyetem rektorának a mensa academica tőkje gyarapítására. A **pozsonyi egyetem** érdekében megindított mozgalom mind nagyobb arányokat ölt. Az eszme támogatására küldöttségileg fogják fölkeríteni az országgyűlés mindkét házát s a sajtót. — A **hajdúmegyei tankerületi tanítók Gönczy-egyesülete** „Tanítói Otthont” létesített. Ezt az egyesületet Eötvös; K. Lajos kir. tanfelügyelő hozta létre, s az egyesületnek ma már 300 tagja van. — A **muraszombati járás tanítóköre** a jövő hó 4-én Csendlakon gyűlést tart, melynek az lesz a főtárgya, hogy megalakítsa a tanítókör magyarosító és közművelődési szakosztályát. — **Nemzetközi tanítói kongresszus.** A fővárosnak több kiváló tanfériá tanácskozott multkor dr. Verédy Károly lakásán. A megbeszélés tárgyát egy Budapesten tartandó nemzetközi tanítói kongresszus képezte, a melyet a millenniumi kiállítás alkalmával rendeznének. Az értekezlet abban állapodott meg, hogy az eszmét dr. Verédy illetékes helyen bejelentse. — **Új állami kiseddovónölképző felállítás.** Gróf Csáky Albin vallás- és közoktatási miniszter a jelen évi költségvetés indokolásában kilátásba helyezte, hogy már az idén új állami kiseddovónölképzőt fog a felvidéken felállítani A miniszter ezen ígérését beváltotta, a mennyiben Eperjesen állami kiseddovónölképzőt létesített.

Tisztelt kartárs urak!

Ajánljuk b. figyelmükbe **Léderer Á.** kartársunk által szerkesztett nagy paedagógiai értékű, díszesen és jó, erős papirból készített

Magyar pénzinkákat és füzeteket,

melyeknek tiszta jövedelme az Eötvös-alap és a népnevelők budapesti egyesületének javára fordítatik.

Kiadja **FRANKL JAKAB** papirkereskedő
Budapest, király-uteza 12.

Ára: 6 8 12 16 20 lap tartalommal
1 2 3 4 5 kr.

☛ Százanként 25% engedmény. ☛
Hazafiúi üdvözlettel

Péterfy Sándor, az Eötvös-alap elnöke. **Lakits Vendel**, az Eötvös-alap titkára. **Sántha Lajos**, a népnev. budapesti egyesületének elnöke. **Várady Amadé**, a népnev. budapesti egyesületének titkára.

Sternberg Ármin és Testvére
 cs. és kir. szabad. hangszer-ipar
Budapest, VII., Kerepesi-út 36.
 Saját gyártmányú mindennemű hangszerek és azol-
 kellekei és alkatrészei. Mindennemű hangszerek és
 zenélőművek javítása és hangolása szaksterü pontos-
 sággal eszközöltetik.
 — Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. —
 Harmonikáról külön árjegyzék kérendő.
 Zongorák javítása és hangolása pontosan eszközöltetik.

CASZ. és KIR. SZABADALMAZOTT
COLUMBUS
 ZIMBALOMVERŐFEJ.

A „Columbus” czimbalom verőfej megszűnteti az eddigi pamutozást és ezernázást, valamint azoknak tompító és kopogó hatását. — Ára a verőpálczákkal együtt, azoknak minősége szerint: 2.—, 2.50, 3.— és 3.50. — Külön a Columbus czimbalom verőfejek 1 frt. Megrendelések postautárvétellel. Az ár előleges beküldése esetén bérmentve szállítják a feltalálók.

Harmonium-különlegességek nagy választékban.

Égyházi Frók Csarnoka.

Irta: ZELLIGER ALAJOS.

580 l. Ára izléses vászonkötésben 3 frt, pompás diszkötésben 5 frt, bérmentes küldéssel.

SINGER és WOLFNER kiadásai Budapest, Andrassy-út 10. szám.

Falusi iskolai tankönyvek:

Tankönyv az osztatlan valamint vegyes tan-
 nyelvű népiskolák és ismétlőiskolák számára. —
 Tartalma: földrajz, történelem, alkotmánytan,
 természetrajz, természettan, gazdaságtan, nyelv-
 és helyesírás. Irta: Csizmadia Aladár. Negye-
 dik javított kiadás. Ára kötve 25 kr.
 Ugyanaz tót nyelven is megjelent Ertl Heribert
 átdolgozásában (enged. 1893—19749. sz. a.)

Gyakorlati számtani példatár (1600 példa). Az
 osztatlan valamint a vegyes tannyelvű népisko-
 lák számára. Szerkesztette Csizmadia Aladár Ára
 kötve 20 kr.
 Mutatványpé dányok bevezetés czéljából kívánatra
 ingyen küldetnek.

„Az én ujságom“
 képes heti gyermeklap.

szerkeszti PÓSA LAJOS
 6—12 évesek számára.

Előfizetési ára: Egész évre 4 frt, fél évre 2 frt ne-
 gyed évre 1 frt. — Előfizetési pénzek küldendők legczél-
 szerűbben postautárványon „AZ EN UJSÁGOM” kiadó-
 hivatalába (Singer és Wolfner könyvkereskedése), Buda-
 pest, Andrassy-út 10 szám. — Mutatványszámok ingyen
 küldetnek.

„Annnyit jó lelkiismerettel állíthatok, hogy a Pósa által
 szerkesztett gyermeklap nyelvének tiszta magyarsága, a közleményeket
 átlengő hazafias szellem, s a tartalomnak helyes pedagógiai tapintattal
 való egybeállításá által a nemzeti szellem ébresztésére, a gyermeki érte-
 lem és szív művelésére egyaránt kitűnő eszköz a nevelő kezében s kedves
 szórakozást nyújt a gyermekeknek. A gyermekek iránt való lelkesült
 szeretettel szerkesztő Pósa ezt a lapot is, ez látszik meg minden során,
 innen érthető kedveltsége és nagy elterjedése.
 A „Nemzeti Nevelés” 1892. ápr.—máj. számából.

Most jelent meg

az ORBÓK-féle Paedagogiai Zsebnaptár

az 1893—94-ik tanévre. (VIII-dik évfolyam.)

Tanárok, tanítók, tanítóképző-intézeti növendékek s felsőbb leányiskolai tanulók használatára.

A Paedagogiai Zsebnaptár ma az egyedüli, melynek tanügyi czimtára van, tartalmaz azonkívül teljes bélyeg-
 gel ellátott naptárt, órarendet (két példányban) egész évre szóló osztályzati naplót stb. stb. Végül megvan ebben a nap-
 tárbán a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium külső személyzetének rangsorozata az egyes összesített
 létszámokban.

A csaknem nélkülözhetetlen zsebkönyv ára tartós egész vászonkötésben 66 kr, mely összegnek előleges be-
 küldése esetén bérmentesen teszi postára a könyvet,

SINGER és WOLFNER könyvkiadóhivatala, BUDAPEST, Andrassy-út 10.

Budapest, 1893. Nyomatott Buschmann F.-nél (Harisch-bazár).